

складання тесту [11]. Вагомим недоліком використання цих пакетів програм є їх висока вартість.

Висновки. Здійснений теоретичний аналіз наукових джерел дозволяє зробити висновок, що адаптивне тестування сприяє підвищенню якості оцінювання освітніх досягнень студентів з урахуванням їх індивідуальних психолого-інтелектуальних особливостей. Також, сучасний етап розвитку програмного забезпечення комп'ютерного тестування характеризується активним створенням і впровадженням прикладних програм для конструювання та обробки адаптивних тестів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов В. С. Теория и методика педагогических измерений (материалы публикаций) / В. С. Аванесов. – М. : ЦТ и МКО УГТУ-УПИ, 2005. – 98 с.
2. Войтович І. Використання адаптивного тестування в навчальному процесі вищого навчального закладу / І. Войтович, А. Іващенко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2014. – Вип. 6(2). – С. 3–8.
3. Голанова А. В. Адаптивное тестирование как одна из форм компьютерного тестирования / А. В. Голанова, Е. И. Голикова // Царскосельские чтения. – 2010. – № XIV. – том. II. – С. 364–367.
4. Кайдалова Л. Г. Педагогічна діагностика у вищому навчальному закладі: Навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, О. О. Тележкіна. – Х. : Вид-во НФаУ, 2006. – 104 с.
5. Никифоров О. Ю. Применение среды компьютерного тестирования на основе базы заданий в тестовой форме в системе контроля качества высшего учебного заведения / О. Ю. Никифоров, Ю. И. Никоарэ // Управление качеством непрерывного образования: Сборник статей 2-й межрегиональной научно-практической конференции / Отв. редактор Е. Ю. Бахтенко; Мин-во образования и науки РФ; Департ. Образования Волог. обл.; Вологод. гос. пед. ун-т. – Вологда : ВГПУ, 2011. – С. 72–79.
6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/divalnist/-zakonodavstvo-pro-divalnis/zakoni-ukraini/65715.html>.
7. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
8. Федорук О. М. Використання інформаційних технологій в освітній сфері ВНЗ: прикладні аспекти [Електронний ресурс] / О. М. Федорук // Інноватика у вихованні. – 2016. – Вип. 4. – С. 350–356. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2016_4_43.
9. Федорук П. І. Використання адаптивних тестів в інтелектуальних системах контролю знань / П. І. Федорук // Штучний інтелект. – 2008. – № 3. – С. 380–387.
10. Федорук П. І. Адаптивні тести: загальні положення [Електронний ресурс] / П. І. Федорук // Математичні машини і системи. – 2008. – № 1. – С. 115–127. – Режим доступу: http://www.immsp.kiev.ua/publications/articles/2008/2008_1/Fedoruk_01_2008.pdf
11. Thompson N. A. Advantages of Computerized Adaptive Testing (CAT) [Електронний ресурс] / N. A. Thompson. – Режим доступу: <https://assess.com/docs/Advantages-of-CAT-Testing.pdf>.

УДК 81'255:162-028.16]:[81-057.4:378.147-047.64]](045)

Король Т.Г.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава
ОГЛЯД МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ

ПЕРЕКЛАДУ В НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

У поданій публікації наведено класифікацію й характеристики основних методів дослідження перебігу перекладацької діяльності, що застосовуються у сучасній психолінгвістиці, когнітивній психології, теорії й практиці перекладу, а також проаналізовано потенційні можливості їх екстраполяції на реалізацію

контролю в навчанні майбутніх філологів в умовах вітчизняних закладів вищої освіти з метою підвищення якості професійної підготовки.

Ключові слова: процес перекладу, контроль, дослідницькі методи, методи й прийоми контролю, майбутні філологи.

The given paper provides the classification and characteristics of major research methods applied in modern psycholinguistics, cognitive psychology, translation theory and practice to study the peculiarities of translation process. Their value is analysed in terms of their further application to the assessment arrangement in prospective philologists' instruction in domestic establishments of higher education in order to enhance professional training quality.

Key words: translation process, assessment, research methods, assessment methods and techniques, prospective philologists.

В данной публикации приведены классификация и характеристики основных методов исследования процесса переводческой деятельности, применяемые в современной психолингвистике, когнитивной психологии, теории и практике перевода, а также рассмотрены потенциальные возможности их экстраполяции на организацию и реализацию контроля в обучении будущих филологов в условиях отечественных высших учебных заведений с целью повышения качества профессиональной подготовки.

Ключевые слова: процесс перевода, контроль, исследовательские методы, методы и приемы контроля, будущие филологи.

Стрімка еволюція переліку й характеру вимог до якості професійної підготовки майбутніх філологів як безпосередніх суб'єктів надання перекладацьких послуг диктує гостру потребу в постійному вдосконаленні чинних та розробці нових методик навчання й контролю перекладу в сучасних вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО). Останнє, у свою чергу, вимагає комплексного залучення методів контролю й оцінювання не лише продукту перекладацької діяльності (тексту перекладу), а й її перебігу (процесу перекладу). На відміну від більш-менш визначених у сучасній перекладацькій лінгводидактиці підходів та методів реалізації оцінки якості тексту перекладу, методи контролю перебігу його процесу залишаються маловивченими. Надійне джерело збагачення арсеналу подібних методів контролю вбачаємо в запозиченні й подальшій адаптації до наших практичних потреб методів дослідження перекладацького процесу, що активно розробляються й використовуються в межах наукових пошуків в галузі психолінгвістики, когнітивної психології, теорії та практики перекладу. У перекладацькій лінгводидактиці вони знаходять своє доцільне застосування в працях представників процесуального підходу до навчання перекладу (W. Lőrcshe, D. Gile, O. Fox, Chris C.-C. Shei, M. Orlando, E. Angelone, G. Massey) як надійні інструменти для уточнення особливостей перебігу перекладацької діяльності й їх подальшого врахування при організації й реалізації навчання. Значно рідше їх пропонують застосовувати безпосередньо в дидактичних цілях (D. Li, T. Pavlović, J. House, H. Dam-Jensen, C. Heine, G. Hansen, G. Massey, A. Рум), не кажучи вже про використання з метою здійснення максимально об'єктивного й інформативного контролю рівня сформованості у студентів перекладацької компетентності. Тож у цій публікації ставимо собі за мету розглянути методи дослідження процесу перекладу з точки зору їх потенціалу до застосування з метою реалізації контролю перебігу перекладацької діяльності студентів у межах виконання окремого перекладацького завдання.

У цьому спираємося на класифікацію методів і прийомів збору й опрацювання даних про перебіг процесу перекладу, запропоновану Г. П. Крінгзом [1, с. 348], й розглядаємо такі методи контролю в залежності від етапу перекладацької діяльності, на якому їх залучають: 1) ті, що застосовуються безпосередньо під час виконання перекладацького завдання (*periactional / online*); 2) ті, які використовуються після завершення виконання перекладацького завдання студентами (*postactional / offline*).

Засоби контролю, що застосовуються під час виконання перекладацького завдання, у свою чергу, на основі способу отримання показників перебігу перекладацької діяльності поділяють на: а) методи та прийоми, що спонукають до вербалізації власної програми дій та ходу міркувань (*verbal data elicitation / verbal-report data*). До цієї групи належать методи міркування вголос, що полягають в аудіо чи відеофіксації міркувань суб'єкта під час виконання перекладацького завдання. Залежно від способу реалізації цього методу виділяють індивідуальні, парні й групові методи міркування вголос; б) засоби та прийоми, що передбачають спостереження та/або фіксацію поведінкових патернів студентів під час виконання ними перекладацького завдання. До цієї групи методів належать звіти про спостереження виконання суб'єктом перекладацької діяльності, відеозаписи її перебігу, записи подій з екрана комп'ютера під час виконання перекладацького завдання, фіксація натискання кнопок клавіатури та мишки, окулографія, визначення активності мозку.

У свою чергу, методи й прийоми дослідження, що використовуються вже після завершення виконання перекладацького завдання, дозволяють проаналізувати продукт перекладу через призму процесу, що йому передував, і включають: а) аналіз продукту перекладацької діяльності, власне тексту перекладу, що хоч і є традиційним, особливо для підсумкового контролю в навчанні перекладу, у цьому контексті набуває дещо нового звучання за рахунок його розгляду з урахуванням специфіки його продукування; а також перекладацьких записів і нотаток, виправлень у тексті перекладу, виконаних власноруч чи колегами-студентами тощо. До цієї групи також належать такі методи, як редагування тексту перекладу, вивчення перекладацьких записів, створених в процесі виконання перекладу, аналіз серії перекладів одного й того ж автора, дослідження перекладів одного й того ж тексту, виконаних різними суб'єктами; б) засоби та прийоми ретроспективної вербалізації перекладацьких проблем і способів їх розв'язання (*retrospective verbal protocols / RVPs*): написання самозвітів про виконане завдання, коментарів до остаточного тексту перекладу, відповідей на запитання анкети або під час бесіди з викладачем та/чи колегами-студентами. До цієї категорії також належать протоколи спільного обговорення процесу виконання перекладу (*collaborative protocols*), які мають місце після завершення індивідуальної роботи студентів над одним і тим же перекладацьким завданням. Подібні прийоми за умови їх доповнення й супроводу чіткими й зрозуміли інструкціями чи формами для заповнення можуть слугувати потужним знаряддям для реалізації самоконтролю, який синтезує аналіз і продукту перекладу й процесу його створення [2].

Отже, проведений нами аналіз методів дослідження змісту й перебігу перекладацької діяльності вимагає укладення переліку критеріїв їх добору, з-поміж яких: практичність і доступність, економічність й ергономічність, легкість інтерпретації отриманих результатів та їх порівнюваність посідають чільне місце.

Перспективи подальших досліджень полягають в уточненні змісту кожного з відібраних у такий спосіб методів контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. García Álvarez A. M. Evaluating students' translation process in specialized translation: Translation commentary / A. M. García Álvarez // Journal of Specialised Translation. – 2007. – Vol. 7. – P. 139–163.
2. Krings H. P. Wege ins Labyrinth – Fragestellungen und Methoden der Übersetzungsprozessforschung im Überblick / H. P. Krings // Meta. – 2005. – Vol. 50(2). – P. 342–358.

УДК 811.11'27

Корольова Н.О.

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ**

МЕТАФОРИЧНІ ПРОЯВИ ГЕНДЕРНИХ ХАРАКТЕРИСТИК (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ «A GAME OF THRONES», «DIE HERREN VON WINTERFELL» і «DAS ERBE VON WINTERFELL»)

У статті розглядаються гендерно обумовлені особливості використання метафори для характеристики персонажів романів «A Game of Thrones», «Die Herren von Winterfell» та «Das Erbe von Winterfell». Актуальність статті обумовлена досить фрагментарним дослідженням гендерного аспекту мови у світлі стилістики. У контексті дослідження художнього твору гендерно марковані метафори є важливим способом вербалізації та актуалізації рис характеру, особливостей поведінки, властивих жінкам та чоловікам як його персонажам.

Спостереження за мовою романів «A Game of Thrones», «Die Herren von Winterfell» та «Das Erbe von Winterfell» дозволило виокремити та згрупувати гендерні метафори, які характеризують чоловіків та жінок як персонажів творів, а також співставити використання метафоричних найменувань чоловіка та жінки в мові оригіналу та у німецькомовному перекладі. Структурі гендерної метафори, спрямованій на чоловіків властиві такі ознаки, як сила, наполегливість, жорстокість, войовничість, активна життєва позиція, безжалісність, хитрість, самовпевненість, непостійність політичних переконань. У структурі гендерної метафори, яка характеризує жінок можемо виокремити розважливість, пристрасність, хитрість, наполегливість.

Співставлення метафоричних найменувань жінки та чоловіка у мові оригіналу та у перекладі дозволило встановити, що у німецькому варіанті збережено внутрішню форму метафор в якості образної ознаки метафоричного найменування особи. Крім того, було виявлено подібність семантики номінацій об'єктів співставлення в обох мовах, тобто прослідковується не лише образна, але й змістова подібність метафоричних найменувань жінки та чоловіка. Це пояснюється тим, що вибір певного образу базується не тільки на суб'єктивній інтенції автора метафори, але й на його світобаченні та системі стереотипних образів та еталонів, що є складовими його картини світу. Відсутність чи наявність спільного для тих чи інших мов образу зумовлена впливом позамовної дійсності, яка через етнічну свідомість впливає на мову та моделює способи інтерпретації дійсності та формує певні параметри характеристики світу. Ймовірно, що спільний германо-скандинавський міфологічний простір зумовив формування однакових для обох мов образів, які характеризують чоловіків та жінок у межах досліджуваних творів.